

Buzás Gábor

Rendészet – katonai rendészet

---

1. Bevezető gondolatok

„A rendőrség alapvető feladata a bűncselekmények megakadályozása, felderítése, a közbiztonság, a közrend és az államhatár rendjének védelme. A rendőrség részt vesz a jogellenes bevándorlás megakadályozásában.”¹

„Magyarország fegyveres ereje a Magyar Honvédség. A Magyar Honvédség alapvető feladata Magyarország függetlenségének, területi épségének és határainak katonai védelme, nemzetközi szerződésből eredő közös védelmi és békefenntartó feladatok ellátása, valamint a nemzetközi jog szabályaival összhangban humanitárius tevékenység végzése. A Magyar Honvédség közreműködik a katasztrófák megelőzésében, következményeik elhárításában és felszámolásában.”²

A két Alaptörvényhely egyértelműen meghatározza a honvédelem és a rendészet közötti tartalmi különbségeket. Hasonló, markáns különbség mutatkozik a rendészet és a katonai rendészet rendeltetése és funkciói között. A honvédség, illetve a rendészet történelmi rendeltetése, valamint a két szakmai tevékenység közötti alapvető különbség – véleményem szerint – mindenki számára világos.

„Létezik két hivatás – a katonáé és a rendőré – amiknek egyaránt a veszélyelhárítás a társadalmi rendeltetése. Mindkét szakma gyakorlójának megvan az a speciális tudása, amivel

---

¹ Magyarország Alaptörvénye (továbbiakban Alaptörvény) 46. cikk.

² Alaptörvény 45. cikk.

képes felismerni a hatókörébe tartozó fenyegetéseket, és uralja a fizikai erőszak azon eszközeit, amelyekkel a veszély csökkenthető vagy teljesen megszüntethető. A katona és a rendőr munkája egyaránt a modernításban vált elfogadott szakmává... Az, hogy e kétféle veszélyelhárítás szakmai rangra emelkedett, együtt járt azzal, hogy a két szolgálati tevékenység eltávolodott egymástól.”³

A későbbiekre utalva fontos rögzíteni, hogy a honvédelem nem rendészet és a rendészet nem honvédelem. Igaz ez akkor is, hogyha egyes helyzetekben a két intézményrendszer tevékenysége összekapcsolódik. Amennyiben nem húzunk éles határt a honvédelem és rendészet között, könnyen súlyos hibát követhetünk el: „A korlátozást nem tűrő önkény kedvelt megoldása az, amikor a hadsereget rendőrségként, a rendőrséget hadseregként működteti.”⁴

Azonban – a következő oldalakon leírtak pontos megértéséhez – szükségesnek tartom néhány alapvető fogalom tisztázását.

Egyrészt, mi a rendészet? Másrészt miért emeltem ki a rendészeti szervek közül a rendőrséget? Harmadrészt, miért ragaszkodom a rendészet kifejezéshez, szemben a rendvédelemmel?

1.1. A rendészetről

„A rendészet a közigazgatásnak azon ágazata, amely közbiztonságot szolgáltat a társadalom számára.”⁵

Véleményem szerint a Szamel Lajos által kidolgozott rendészet fogalom kiállta az eddigi „támadásokat”.

---

³ FINSZTER Géza: *Rendészettan*, Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 2018, 25. o.

⁴ Uo.

⁵ FINSZTER: i. m. 107. o.

„...a rendészet úgy határozható meg, mint olyan állami tevékenység, amely a közrend megzavarásának megelőzésére, a közvetlenül zavaró magatartás megakadályozására és a megzavart rend helyreállítására irányul.”⁶

Azt sem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a rendészet a közigazgatás része, annak legősibb tevékenysége.

Fontos a fogalom megértése, hiszen a katonai rendészet hatásköre, működése, annak megértése, hogy nem nevezhető klasszikus értelemben rendészetnek, kizárólag e definícióhoz – mint origóhoz – viszonyítva értelmezhető.

Tihanyi Miklós szerint: „Az eddigiek alapján ez az állami szerepvállalás legalább négy funkciót jelent; a honvédelemre jellemző külső védelem, a mai kor rendészetére jellemző védelem és beavatkozás, az igazságszolgáltatás, végül pedig büntetés-végrehajtás, mely ma szintén a rendészet körébe tartozó állami feladat.”⁷

1.2. A rendőrség elsődlegességéről

Tehát a rendőrség elsődlegessége: egyszerű magyarázat lehetne mindössze a hivatkozás az Alaptörvényre. Természetesen a rendőrség elsődleges szerepe a rendészetben mind tudományos, mind gyakorlati érvekkel alátámasztható. A későbbiekben még részletesebben vizsgált hatásköri kérdések bevezetéseként, ha csak a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 1. § (2) bekezdése 19 pontban sorolja föl a feladatköre ellátásához szükséges hatásköröket.

---

⁶ SZAMEL Lajos: A modern rendészet-fogalom és következményei, In. *Rendészeti Tanulmányok*, 1992/1. szám, 7. o.

⁷ TIHANYI Miklós: Közrend, közbiztonság, rendészet a keresztény közgondolkodásban, In. *Államtudományi Műhelytanulmányok*, 2017/16. szám, 13. o.

Balla Zoltán szerint a rendészet egyik alapvető jellemzője az intézményrendszere. „Ezt a struktúrát a közbiztonsághoz kötődés ereje, minősége, az ehhez rendelt hatáskörök, illetve a legitim erőszak és titkos eszközök alkalmazhatósága szempontjából öt alrendszerre oszthatjuk. Így megkülönböztethetjük egymástól az elsődleges rendészeti szervet, a másodlagos rendészeti szervektől, ezeket az egyes rendészeti feladatokat ellátó vegyes szervektől, amelyeket a törvényhozói hatalom rendészeti szervétől, míg léteznek a közhatalmi jogosítvánnyal nem rendelkező rendészeti jellegű egyéb szervek.”⁸

Az idézett szerző a továbbiakban részletes elemzéssel mutat rá, hogy a rendőrség az elsődleges rendészeti szerv. Nem is értelmezhetjük másként, hiszen hatásköreinek, tevékenységi formáinak nagy száma egyértelművé teszi, és egyben indokolja azt, hogy az Alaptörvény önállóan említi. Valamint azt az elsőre merésznek tűnő kijelentést is indokolja, miszerint a rendőrség az elsődleges rendészeti szerv.

A jogalkotó a következők szerint határozza meg a rendvédelmi – rendészeti – szerveket:

„Rendvédelmi szerv

- a) a rendőrség,
- b) a büntetés-végrehajtási szervezet,
- c) a hivatásos katasztrófavédelmi szerv, és
- d) a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok.”⁹

Álláspontom szerint tehát, a katonai rendészet meghatározása az elsődleges rendészeti szervhez – a rendőrséghez – viszonyítva a legegyszerűbb.

---

⁸ BALLA Zoltán: *Monográfia a rendészetről*, Budapest, Rejtjel Kiadó, 2016, 55. o.

⁹ A központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról szóló 2010. évi XLIII. törvény 1. § (5).

1.3. Miért nem rendvédelem?

A – szerintem – fölösleges kifejezés: a rendvédelem.

Röviden – korábban kifejtett álláspontomat ide citálva – arról, hogy a rendészet nem helyettesíthető más kifejezéssel.

„Az ismérvek közül a közigazgatás gyűjtőfogalmának egyik összetevőjét alkotó államigazgatás mibenléte nem igényel különös megvilágítást. Az államigazgatás eszközrendszeréből a rendőrség tevékenységében a hatósági jogalkalmazás és a közvetlen jogszabály végrehajtás a hangsúlyos elem. A bűnüldözés a büntető igazságszolgáltatáshoz kapcsolódó bűnmegelőző, bűnfelderítő és nyomozóhatósági feladatok foglalata. A tevékenység jellege szerint jogalkalmazás, illetve jogszabály végrehajtás. A rendészeti szerv, mint ismerv a rendészeti típusú feladatellátásra utal. A rendészeti tevékenység jogérvényesítési módozat, így jogági sajátosságokkal nem rendelkezik. Fő jellegzetessége – szemben a jogalkalmazással – a jogszabályi előírások közvetlen kikényszerítéssel történő érvényesítésében nyilvánul meg. A rendfenntartó, rendvédelmi célzatú kényszerítő eszköz alkalmazásra való feljogosítás az a megkülönböztető vonás, amely egyfelől megkülönbözteti a rendőrséget és más típusú állami feladatot ellátó szervektől és meghatározza a rendőrség fegyveres, rendvédelmi jellegét. Az állami jelző fejezi ki, hogy a szóban forgó feladatok ellátásáról való gondoskodás az államot terhelő kötelezettség, illetőleg az kizárólag az állam szervei által láthatók el. A törvényjavaslat tehát az egységes állami rendőrség koncepciójára épül.”¹⁰

„Ha a tisztelt olvasó figyelmesen szemléli az aláhúzott részt, könnyen észlelhető, hogy a két kifejezés egymástól,

---

¹⁰ A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény indoklása, indoklás a 3. §-hoz.

tartalmi szempontból semmiben sem különbözik! Mit is olvashatunk? A rendészeti tevékenység fő jellemzője a közvetlen kikényszerítés. Egy mondattal később a rendvédelmi célzatú kikényszerítő eszköz alkalmazását indokolja a jogalkotó. Nem okozhat különös problémát annak felismerése, hogy ez a kettő ugyanaz. Jelesül: a közvetlen kikényszerítés és a kikényszerítő eszköz alkalmazásának lehetősége azonos.”¹¹

Álláspontom lényegét kiemelve, és bizakodva, hogy senkinek nem jut eszébe a katonai rendészetet átkeresztelni katonai rendvédelemre:

„Határozott álláspontunk, hogy a rendvédelem kifejezést ki kell irtani a rendészeti irodalomból és a jogalkotási munkából.”¹²

2. Rendészet – katonai rendészet

2.1. Általános szabályok

Ha azt a kérdést tesszük föl, hogy rendészet-e a katonai rendészet, rendészeti tevékenységet végez-e a Magyar Honvédség Katonai Rendészeti Központja – elsőre – több okból is nemmel kell válaszolnunk.

Egyrészt a fegyveres erő szerepére vonatkozó – a bevezetőben említett – meghatározás alapján. Másrészt, egy nem közigazgatási szerv nem végez közigazgatási – közhatalmi – tehát rendészeti tevékenységet.

---

¹¹ BUZÁS Gábor: Gondolatok a közrendről, közbiztonságról, rendészetről és rendőri intézkedésről In. Gaál Gyula, Hautzinger Zoltán (szerk.): *Tanulmányok a "Biztonsági kockázatok - rendészeti válaszok" című tudományos konferenciáról*, Pécs, Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoport, 2014, 112. o.

¹² BALLA Zoltán: Közigazgatás és rendészet, In. Új magyar közigazgatás, 2013/12. szám 15-22 o.

Ezt a megállapítást azonban – a későbbiekben – árnyalni kell.

Eperjes Krisztián és Hautzinger Zoltán közös írásukban megkülönböztetnek külső és belső katonai rendészetet:

„Egy állam működésében, belső jogalkalmazásában, illetve nemzetközi jogi kötelezettségei teljesítésében számos alkalom nyílik arra, hogy katonai szerv állampolgárokat érintő korlátozásokat érvényesítsen, közrendet befolyásoló esetben kvázi rendészeti hatósági feladatokat lásson el. Ilyen, amikor a katonai szerv nemzetvédelmi érdekből helyszínt biztosít, forgalmat irányít, közúti vagy vasúti szállításokat felügyel, vagy lezár közterületet. Ezek a katonai rendészet külső funkciói, amelyek belföldön és külföldön egyaránt jelentkezhetnek. Ezutóbbi esetben az érintett katonai szerv nemzetközi szervezetek által kezdeményezett és végrehajtott béketámogató vagy válságkezelő műveletek során végez nem harci cselekményhez kötött tevékenységet. Jakus János szerint ilyen kötelezettség elsősorban diplomáciai, rendőri, közigazgatási vagy humanitárius feladatokhoz kapcsolódhatnak.¹³ Belföldön a külső katonai rendészetre alkotmányos keretek között általában rendkívüli esetben lehet szükség, amennyiben a belföldi rendvédelmi erők a kialakult helyzet kezelésére és lokalizálására már nem elégségesek.”¹⁴

---

¹³ JAKUS János: *A magyar fegyveres erők részvétele a béketámogató/válságkezelő műveletekben* (Forrás: http://www.kbh.gov.hu/publ/szakmai_tudkozl/cd_beketamogato_muveletek/cikkek/Jakus.doc (2019.03.26.)).

¹⁴ Eperjes Krisztián, Hautzinger Zoltán: A katonai rendészet, In: Hautzinger Zoltán, Gaál Gyula (szerk.): *Tanulmányok a „Rendészet és rendvédelem – kihívások a XXI. században” című tudományos konferenciáról*, Pécs, Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoport, 2008, 157. o.

Az idézett szerzők definíciója alapján a külső katonai rendészet valósítja meg a klasszikus rendészeti tevékenységet, tehát az állampolgárok irányában, a szervezeten kívülre irányuló, a törvényes rend megőrzésére, illetve a megzavart törvényes rend helyreállítására irányuló tevékenységet. Azt is olvashatjuk, hogy erre csak rendkívüli helyzetekben kerülhet sor. Ez igazolja előbbi megállapításomat, hogy a normál viszonyok között a fegyveres erők nem végeznek rendészeti tevékenységet. Azonban – és valóban árnyaltabb a kép, mint első olvasásra tűnik – normál időszakban is adódnak olyan valódi rendészeti feladatok, amelyeket kizárólag a honvédség állománya, a honvédség eszközeivel tud ellátni.

Ahogy az imént idézett szerzőpáros is rögzíti: a katonai külső rendészeti feladatok közül békeidőben kiemelkednek a katonai szervek katasztrófavédelmi, illetve tűzszerészeti feladatai.

A katasztrófavédelmi tevékenység elemzésétől eltekintek, hiszen álláspontom szerint, ha a védekezésbe be kell vonni a honvédség erőit, az már nem tekinthető normál állapotnak. A tűzszerész tevékenység azonban – be kell látnunk – klasszikus rendészeti feladatnak minősíthető.

A MH 1. Honvéd Tűzszerész és Hadihajós Ezred feladata: „Az alakulat közszolgálati tevékenységet végez. Alaprendeltetése az alapító okiratban, illetve a tűzszerészeti mentesítési ellátásokról szóló 142/1999. (IX. 08.) kormányrendeletben meghatározottak szerint végzett tűzszerészeti mentesítés. Alaptevékenységi körében ellátja az országos tűzszerész készenléti szolgálatot, végzi a katonai eredetű lőszer, robbanótestek felkutatását, hatástalanítását, megsemmisítését, átvizsgálja a katonai lő- és gyakorlótereket, megsemmisíti a fel nem robbant robbanószerkezeteket. Ellenőrzi, szükség szerint akna mentesíti a hajózható vízi

utakat, biztosítja a folyami műtárgyak úszóaknák elleni védelmét. Az ország területén, valamint külföldi műveletek során végzi az improvizált robbanószerkezetek felderítését, hatástalanítását és megsemmisítését.”¹⁵

Nyilvánvaló, hogy ez a tevékenység minden elemében megfelel a Szamel Lajostól idézett rendészet fogalmi elemeinek.

Hasonlóan beleilleszhető a rendészeti tevékenységek körébe a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet kezelése, egyes létesítmények őrzése, védelme, amelyet a honvédség fegyverhasználati joggal lát el. Itt kell megemlíteni egy sajátos intézkedési helyzetet is, jelesül amikor Magyarország légterének oltalmazásáról van szó.

„A Magyarország légterének oltalmazásában részt vevő szövetségi és magyar légvédelmi készenléti erők feladatköre a légteret megsértő, vagy jogosulatlanul igénybe vevő, az azonosítatlan, ismeretlen szándékkal repülést végző vagy ott ellenséges tevékenységet folytató, repülési szabályt sértő, továbbá a bajbajutott légi járművekre terjed ki.”¹⁶

Az eddig vizsgált rendelkezések alapján megállapítható, hogy a Magyar Honvédség – bár az ország fegyveres ereje – elláthat valódi rendészeti feladatokat is. Elfogadva Eperjes Krisztián és Hautzinger Zoltán definícióját: az említett tevékenységi formák megjelenítik a külső katonai rendészetet, amely csak annyiban katonai, hogy katonát végzik, egyébként minden elemében rendészet.

---

¹⁵ MH 1. Honvéd Tűzszerész és Hadihajós Ezred (www.honvedelem.hu/szervezet/mh1hthe letöltve: 2019. 06. 10.).

¹⁶ A honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény (továbbiakban: Honvédelmi törvény), 62.§ (1).

Ki kell emelnem a katona közreműködését tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetben¹⁷, amely kimondottan rendészeti feladat, viszont nem jelent önálló rendészeti fellépést.¹⁸

Azonban a katonai rendészeti szervezet tevékenységét eddig nem érintettük. Eperjes Krisztián és Hautzinger Zoltán definíciója szerint létezik a belső katonai rendészet.

„A katonai rendészet másik megvalósulási formája az, amikor a szükséges hatósági intézkedéseket a katonai szerv saját belső struktúráján belül foganatosítja. Ezt a magunk részéről belső katonai rendészetnek tekintjük. Célja a katonai állomány ellenőrzése, a katonák által elkövetett jogsértő, fegyelmi vagy büntetőeljárás alapjául szolgáló cselekmények felderítése, vizsgálata, az illetékes nyomozó hatóság vagy büntető igazságszolgáltatási szerv segítése, a büntetőeljárás sikerének elősegítése, illetve a katonai büntetés-végrehajtási feladatok ellátása.”¹⁹

Az idézett szövegrész alapján, illetve a rendészet fogalmi elemei szerint is elmondható, hogy a katonai szervezeten belül végzett rendfenntartás tevékenység nem tekinthető rendészeti tevékenységnek. Így a katonai rendész eljárása, intézkedése sem tekinthető rendészeti tevékenységnek.

Természetesen a kép ebben az esetben is árnyaltabb. A katonai rendész tevékenysége nem választható el élesen a külső

---

¹⁷ Honvédelmi törvény 54/D §.

¹⁸ Lásd erről bővebben: MERKL Zoltán: A tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet. A honvédelmi törvény módosításai és egyéb jogszabályi változások a fegyverhasználatban In. Belügyi Szemle 2016/6. szám, 108-119. o.; MÓRÉ Sándor, SZILVÁSY György Péter: The Official Forum System of the Asylum Administration In. RIXER Ádám (szerk.): *Migrants and Refugees in Hungary. A Legal Perspective*, Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem, 2016, 71-76. o.

¹⁹ EPERJES, HAUTZINGER: i. m. 158. o.

világtól. Így elkerülhetetlen, hogy a katonai rendész szolgálatot ellátó katona állampolgárral – tehát a tágabb értelemben vett katonai szervezeten kívüli személlyel – kerüljön intézkedési helyzetbe.

„A katonai rendész feladata ellátása során igazoltathatja azt a honvédelmi szervezetek által használt objektum területén vagy annak közvetlen környezetében tartózkodó – a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló 2015. évi XLII. törvény hatálya alá nem tartozó – személyt, akinek a személyazonosságát a Honvédség rendeltetésszerű tevékenységének rendészeti biztosítása érdekében, az ott tartózkodása jogszerűségének tisztázása céljából kell megállapítani. A katonai rendész – ha lehetséges – az igazoltatás során együttműködik a rendőrséggel.”²⁰

Tehát a katonai rendész igazoltathat. Azonban látnunk kell, hogy ez a jogosítvány korlátozott. Hiszen ellentétben a rendőrrel, valamennyi intézkedése a katonai tevékenységhez, katonai – honvédelmi okból fontos objektumhoz kötődik. Az államhatár őrzése során – tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet – a Rendőrségről szóló törvény alapján, a szolgálatban levő rendőr járőrtársaként intézkedhet, vagy alkalmazhat kényszerítő eszközt. Tehát nyilvánvaló – és szükségszerű is – a katona és katonai rendész, rendészeti fellépési lehetőségeinek, az általános rendészeti szerv jogköréhez képest, szükségszerű korlátozást megjelenítő szabályozása.

---

²⁰ Honvédelmi törvény 58/A §.

2.2. Részletes szabályok

A katonai rendészet tevékenységét – legmagasabb szinten – a 2011. évi CXIII. törvény 54/A. szakasza szabályozza.

„54/A. § (1) A katonai rendészet rendeltetése a katonai rend és fegyelem fenntartása, valamint a honvédelemért felelős miniszter által vezetett minisztérium, a honvédelemért felelős miniszter közvetlen alárendeltségébe tartozó szerv és a Honvédség tevékenységének rendészeti biztosítása, továbbá az e törvényben meghatározott rendészeti feladatok ellátása.

(2) A katonai rendészet feladata

- a) a Honvédség állományának ellenőrzése a katonai fegyelem megtartása érdekében,*
- b) közreműködés a Honvédség feladatrendszerébe kapcsolódó közúti, vasúti, vízi és légi szállítások biztosításában,*
- c) a Honvédség személyi állományát vagy gépjármű technikai eszközeit érintő közúti közlekedési balesetek helyszínelése,*
- d) katonai rendészeti ellenőrző áteresztő pontok működtetése,*
- e) a Honvédség tevékenységével összefüggő forgalomszabályozás,*
- f) a Honvédség - Magyar Honvédség parancsnoka által meghatározott - rendezvényeinek rendészeti biztosítása; a rendezvényről a rendőrséggel előzetesen egyeztetni kell, ha az a honvédelmi szervezetek által használt objektum területén kívül kerül megrendezésre,*
- g) a honvédelemért felelős miniszter által vezetett minisztérium állami vezetőinek, a Magyar Honvédség parancsnoka és helyettesei, valamint kijelölt vendégeik személyi kísérése,*

- h) a Honvédséget érintő érték-, pénzszállítások kísérésének fegyveres biztosítása,*
- i) a gyakorlatok, lövészetek, kiképzések, tábori elhelyezési körletek rendészeti ellenőrzése és szükség szerinti biztosítása,*
- j) a Honvédség személyi állományával szemben eljáró szervekkel való együttműködés,*
- k) részvétel a Honvédség által kiemelten védendő létesítmények őrzés-védelmében,*
- l) hazai és műveleti területen más országok katonai rendész, katonai rendőr állományával történő együttműködés és feladat ellátás, valamint*
- m) a jogszabályban meghatározott további feladatok ellátása.*

54/B. § (1) A katonai rendész jogosult jogszabályban meghatározottak szerint

- a) forgalmat irányítani,*
- b) szolgálati gépjárművet a közúton megállítani,*
- c) szolgálati gépjárművel a közlekedési rendszabályok megtartását, a járműhasználat szabályszerűségét, az okmányokra és a felszerelésekre vonatkozó előírások megtartását, a jármű birtoklásának jogszerűségét, a jármű közlekedésbiztonsági állapotát és adatait a forgalomban ellenőrizni,*
- d) szolgálati gépjármű vezetőjét a rendszeresített eszközzel légzésminta - ha nála a vezetési képességére hátrányosan ható szer befolyása, alkoholfogyasztás miatt bűncselekmény, szabálysértés, vagy a közúti közlekedéssel kapcsolatban kiszabható, közigazgatási bírsággal sújtandó szabályszegés gyanúja merül fel, az egészségügyi szolgálat igénybevételeivel vér-, vizelet- és mütétnek nem minősülő módon egyéb minta - adására kötelezni,*

- e) helyszínt biztosítani,
- f) területzárást végrehajtani, és
- g) kényszerítő eszközt alkalmazni, személyi szabadságot korlátozó és nem korlátozó intézkedéseket tenni.

(2) A katonai rendész a forgalomban való részvételt megtilthatja, ha a szolgálati gépjármű vagy vezetőjének állapota a közúti forgalom biztonságát veszélyezteti, továbbá a további jogellenes járműhasználat megakadályozása céljából a szolgálati gépjármű kulcsait elveheti, és a szolgálati gépjárművet más módon mozgásában korlátozhatja.

(3) A katonai rendész jogosult a Honvédség személyi állományába nem tartozó, szabálysértés elkövetésén tetten ért személyt felszólítani a szabálysértés abbahagyására. A felszólítás sikertelensége esetén haladéktalanul értesíti a legközelebbi rendőri szervet, annak kéréséig a tettenért elkövetőt visszatartja.

(4) A katonai rendész az (1) bekezdés a), e) és f) pontja szerinti esetekben a Honvédség személyi állományába nem tartozó személyekkel szemben is jogosult intézkedéseket foganatosítani.

(5) A katonai rendész a katona által elkövetett vagy a katona sérelmére elkövetett bűncselekmény esetén a nyomozó hatóság kéréséig a helyszínt biztosítja, a katonát és a Honvédség személyi állományába nem tartozó tetten ért elkövetőt a helyszínen visszatartja.

54/C. § (1) A katonai rendész feladatait önállóan vagy a rendőrséggel, illetve a KNBSZ kijelölt állományával, a katonai ügyésszel vagy a legfőbb ügyész által katonai büntetőeljárásra kijelölt ügyésszel együttműködésben teljesíti.

(2) A katonai rendészet erőit a KNBSZ főigazgatójának kezdeményezésére a Magyar Honvédség parancsnoka kirendelheti az 54/A. § (2) bekezdés d), e), f), és g) pontjai

szerinti feladatok ellátására, amennyiben a KNBSZ által ellátott nemzetbiztonsági védelem alá eső személyek biztonságának szavatolása érdekében ez szükséges. A KNBSZ főigazgatójának kezdeményezésére történt kirendelés esetén a katonai rendszert a feladatait a KNBSZ kijelölt állományával együttműködve látja el.”

Ehhez szorosan kapcsolódnak a törvény 56-61. szakaszai a lőfegyver-használat és a kényszerítő eszközök használatának szabályozásáról.

„56. § (1) A fegyverhasználat a legsúlyosabb kényszerítő eszköz alkalmazása, amelynek során a fegyveres szolgálatot teljesítő katona - saját elhatározásából vagy parancsra - szándékosan személyre irányított, célzott lövést ad le.

(1a) A katona a 36. § (2) bekezdésében meghatározott feladatok végrehajtása során is viselheti rendszeresített egyéni lőfegyverét, azonban azt csak jogos védelem vagy végszükség esetén használhatja.

(2) Fegyveren az (1) bekezdés alkalmazásában a Honvédségnél rendszeresített egyéni lőfegyvert kell érteni. A lőfegyver használhatatlanná válása vagy hiánya esetén fegyvernek kell tekinteni a testi sérülés okozására vagy az élet kioltására alkalmas bármely más eszközt is.

(3) A fegyveres szolgálatot teljesítő katona - ha más kényszerítő eszközt nem alkalmazhat, vagy az nem vezetett eredményre, és a szolgálati feladatának teljesítéséhez feltétlenül szükséges - a jogos védelem és a végszükség esetén kívül is jogosult és köteles fegyvert használni:

a) fegyveres szolgálat ellátása során a maga vagy társa, az őrzött, védett személyek, létesítmények vagy tárgyak biztonságát veszélyeztető, bárki részéről elkövetett támadás vagy az őrzött objektumba, lezárt területre történő jogellenes behatolás megakadályozására,

- b) fogoly őrzésére, kísérésére irányuló szolgálatban, ha a fogva tartott vagy bárki az őrt megtámadja,*
- c) a szolgálatban lévő katonai rendész a katona vagy a polgári személy általi támadás elhárítására, és a jogszerű intézkedéssel szembeni tetteleges ellenállás leküzdésére,*
- d) katonai futárszolgálati feladatok ellátása során, a maga vagy társa elleni, illetve a rábízott küldemény biztonságát veszélyeztető támadás elhárítására.*

(4) A támadás az a tevékenység, amely a támadó részéről közvetlenül:

- a) a fegyveres szolgálatot teljesítő katona élete vagy testi épsége ellen irányul, vagy a katonát a szolgálata ellátására képtelen állapotba helyezi, vagy ilyen cselekményt megkísérel, veszélyezteti az őrzött, védett személyek, létesítmények vagy tárgyak biztonságát, vagy az őrzött objektumba, lezárt, védett és biztosított területre való jogellenes behatolásra,*
- b) a fogoly kiszabadítására, az őrhely, az őrzött objektum, és tárgyak megrongálására, használhatatlanná tételére, megszerzésére, birtoklására vagy megsemmisítésére irányul.*

57. § (1) Katonával szemben lőfegyver használható - ha más intézkedésre, kényszerítő eszköz alkalmazására nincs mód vagy az eredménytelen volt - az 56. §-ban meghatározottakon túl:

- a) lőfegyver, robbanóanyag, robbantó szerkezet vagy azt magában foglaló haditechnikai eszköz, és az élet kioltására vagy élő erő harcképtelenné tételére rendszeresített más anyag erőszakos megszerzésére irányuló cselekmény megakadályozására,*

- b) élet, a testi épség elleni bűncselekmény lőfegyverrel, robbanóanyaggal, robbantó szerkezettel való elkövetésének megakadályozására,*
- c) szándékos emberölés elkövetésének megakadályozására vagy megszakítására,*
- d) közveszélyokozás, terrorcselekmény elkövetésének megakadályozására vagy megszakítására,*
- e) a fegyver és az élet kioltására alkalmas más eszköz letételére irányuló felszólítás eredménytelensége esetén, ha a magatartás annak ember elleni közvetlen felhasználására utal.*

(2) Az (1) bekezdés b)-e) pontjában meghatározott esetekben, továbbá, ha a lőfegyvert tömegben levő katonával szemben kell alkalmazni, a katona köteles a rendőrség segítségét kérni, kivéve, ha az eset összes körülményei folytán erre már nincs idő, és a késedelem az intézkedés eredményességét, a katona vagy más személy életét, testi épségét veszélyezteti.

58. § (1) A fegyverhasználatot - kivéve, ha a műveletek jellege nem teszi lehetővé - meg kell előznie:

- a) felszólításnak cselekvésre vagy a kifogásolt jogellenes magatartás abbahagyására,*
- b) más személy segítségül hívásának,*
- c) lehetőség szerint más kényszerítő eszköz alkalmazásának,*
- d) figyelmeztetésnek, hogy fegyverhasználat következik és*
- e) figyelmeztető lövésnek.*

(2) A fegyverhasználatot megelőző intézkedések részben vagy teljesen mellőzhetők, ha az eset összes körülményei folytán azokra már nincs idő, és a késedelem az intézkedés eredményességét, az intézkedő katona vagy más személy életét, testi épségét közvetlenül veszélyezteti.

(3) Fegyverhasználat során kerülni kell az élet kioltását.

(4) Nincs helye fegyverhasználatnak:

a) ha annak indoka már megszűnt,

b) megtorlásként,

c) ha a támadás elhárítása tárgyra vagy állatra leadott lövéssel is elérhető,

d) ha olyan személy életét vagy testi épségét veszélyezteti, akivel szemben a fegyverhasználat feltételei nem állnak fenn,

e) magatehetetlen személlyel, valamint a konfliktusban részt nem vevő terhes nővel és gyermekkorúval szemben, ha e körülményekről az intézkedőnek tudomása van, vagy azok számára nyilvánvalóan felismerhetők,

f) jogellenesen összegyűlt, vagy fegyvertelenül jogellenes magatartást tanúsító tömeg, katonai csoportosulás szétesztatására,

g) amikor a katona a Honvédség feladatait fegyverhasználati jog nélkül hajtja végre, kivéve a jogos védelem és végszükség esetét.

(5) Tömegben, katonai csoportosulásban levő katona ellen fegyver használata kizárólag akkor jogszerű, ha vele szemben a fegyverhasználat feltételei fennállnak. A fegyverhasználatnak az egyes katona ellen kell irányulnia.

(6) A tömegben, katonai csoportosulásban levő katonával szembeni fegyverhasználatot - a következő sorrendben - meg kell előznie:

a) a tömeg vagy katonai csoportosulás szétesztatására, vagy a jogellenes magatartás megszüntetésére irányuló felhívásnak,

b) a tömeg vagy katonai csoportosulás szétesztatására irányuló egyéb kényszerítő eszköz alkalmazásának, valamint

c) az (1) bekezdés d) és e) pontjában foglaltaknak.”

A törvény idézett szövegéből megállapítható, hogy a katonai rendész – és néhány esetben a katona – úgy intézkedhet és alkalmazhat kényszerítő eszközt, mint a rendőr. De szinte kizárólag a honvédségi szervezethez tartozó személyekkel, és tárgyakkal, objektumokkal kapcsolatban. Ez nagyon lényeges és indokolt megszorítás. Kifejeződik ebben az Alaptörvény korábban idézett rendelkezése, valamint a Finszter Gézától idézett gondolat, a rendőrség és a hadsereg megkülönböztetéséről.

Nem töri meg a gondolatsort az sem, hogy a törvény 54/B. szakaszának 4. bekezdése szerint: A katonai rendész az (1) bekezdés a), e) és f) pontja szerinti esetekben a Honvédség személyi állományába nem tartozó személyekkel szemben is jogosult intézkedéseket foganatosítani.

Tehát a katonai rendész forgalmat irányíthat, amely tevékenysége szükségképp érinthet polgári személyeket is. A katonai rendész helyszínt biztosíthat, amely tevékenysége szintén érinthet polgári személyeket, akár személyi szabadságot is korlátozva. Valamint területet is lezárhat.

A törvény szövege nem tartalmazza, de a jogszabály egészének értelmezése világossá teszi, hogy a felsorolt intézkedések kizárólag a katonai – honvédelmi tevékenységgel összefüggésben, szorosan azokhoz kapcsolódva jogosult magatartások.

Ezen általános megállapítás igaz a kényszerítő eszközök alkalmazására is, hiszen azok katonai tevékenységhez nem kapcsolódó alkalmazása kizárólag a jogos védelem szabályai alapján lehetséges.

A szabálysértés vagy bűncselekmény elkövetésén tetten ért személy személyes szabadságának korlátozása pedig az állampolgár jogosítványaival azonos módon történhet: „A

*bűncselekmény elkövetésén tetten ért személyt bárki elfoghatja, köteles azonban őt a nyomozó hatóságnak haladéktalanul átadni, vagy ha erre nincs módja, a rendőrséget tájékoztatni.*²¹

A törvény rendelkezéseit a Szolgálati szabályzat²² a következőkkel egészíti ki:

„A katonai rendészet - a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvényben meghatározott feladatokon túl - a következő feladatokat látja el:

- a) a közúti, a vasúti, vízi és légi szállítások biztosítása, közúti katonai rendészeti ellenőrző áteresztő pontok működtetése, azok forgalmának szabályozása;*
- b) a Honvédség rendezvényeinek biztosítása, az ezeken résztvevő személyek kísérésének biztosítása;*
- c) a HM állami vezetőinek, a Honvéd Vezérkar főnöke és Honvéd Vezérkar főnökének helyettese személyi kísérésének biztosítása;*
- d) a Honvédséget érintő érték-, pénzszállítások kísérésének biztosítása;*
- e) a csapatok tábori elhelyezése, gyakorlatok, lövészetek alkalmával azok rendészeti biztosítása;*
- f) a Honvédség személyi állományával szemben eljáró szervekkel való együttműködés;*
- g) a Honvédség kiemelt objektumainak őrzés-védelmében való részvétel;*

---

²¹ A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény, 273. §

²² Megjegyzem, hogy a 24/2005. HM rendelet első mondata – a felhatalmazás – a már nem hatályos törvényre hivatkozik. (2004. évi CV. törvény).

h) a hazánkban megrendezett nemzetközi gyakorlatokon, illetve a műveleti területeken együttműködés más országok katonai rendész, katonai rendőr állományával.”²³

E rendelkezések – egyértelműen – a belső katonai rendészet jelleget erősítik, tehát azt, hogy a katonai rendészet tevékenysége nem tekinthető rendészetnek. A biztonság egy körülhatárolható, a honvédség tevékenységéhez kötődő részéhez kapcsolódik, szűk tárgykörben kapcsolódik csak a tényleges rendészethez.

E szűk mezsgye egyik eleme a forgalomirányítás, amely bár a katonai szállítások és szállítmányok biztosítását szolgálja, azonban szükségképpen befolyásolja az állampolgárok közlekedését is.

„544. A katonai rendészet a Honvédség személyi állományába nem tartozó személyekre is kiterjedő hatállyal a közúti, a vasúti, vízi forgalmat irányíthatja

- a) katonai szállítmány zavartalan haladásának biztosítása érdekében,*
- b) helyszíni szemle és helyszín biztosításának végrehajtása során,*
- c) területzárás végrehajtása során, vagy*
- d) a HM állami vezetőinek, a Honvéd Vezérkar főnöke és Honvéd Vezérkar főnökének helyettese személyi kísérése során.*

545. A katonai rendészet a forgalom irányítása során jogosult a forgalomban résztvevő járművet az 544. pontban meghatározott feladatok végrehajtásáig megállítani, haladási irányát meghatározni.”²⁴

---

²³ 24/2005. (VI. 30.) HM rendelet a Magyar Honvédség Szolgálati Szabályzatának kiadásáról 543. pont.

²⁴ 24/2005. (VI. 30.) HM Rendelet, 544-545. pont.

Egy másik elem a helyszín biztosítása, amelyet a szolgálati szabályzat a következők szerint határoz meg:

„546. A katonai rendészet a Honvédség személyi állományába nem tartozó személyekre is kiterjedő hatállyal helyszín biztosítást és helyszíni szemlét végezhet

- a) a katonák által elkövetett szabálysértés vagy fegyelemsértés esetén,
- b) a Honvédség tulajdonában lévő vagy általa üzemeltetett gépjárművek személyi állománya által okozott balesetek esetén, vagy
- c) a Honvédség tulajdonában lévő vagy általa üzemeltetett gépjárművek személyi állománya sérelmére bekövetkezett balesetek esetén.”²⁵

Az idézett normaszövegből ismételtel megállapíthatjuk, hogy a honvédség személyi állományába nem tartozó személyt ezen eljárás annak okán érintheti, hogy részese valamely fenn leírt eseménynek. Ha az állampolgárral szemben kell intézkedni szabálysértés vagy bűncselekmény elkövetése miatt, az intézkedést át kell adni a rendőrségnek. Erre az együttműködés szabályainak vizsgálatánál fogok kitérni.

A személyes szabadságot korlátozó intézkedések szabályai – bár a rendőri intézkedésekhez hasonló elemeket tartalmaznak – kizárólag a katonával szembeni eljárás lehetőségét rögzítik. Egyetlen kivétel a korábban már említett – az állampolgárt érintő – tetten érés és elfogás, amely logikus eljárást ír le:

„Ha olyan polgári személlyel szemben kell intézkednie a katonai rendésznek, akit bűncselekmény elkövetésén ért tetten, és a rendőri intézkedés bevárása nem lehetséges, a tetten ért személyt el kell fogni, és át kell adni a tettenérés helye szerint

---

²⁵ 24/2005. (VI. 30.) HM Rendelet, 546. pont.

illetékes általános rendőrségi feladatok ellátásra létrehozott szervnek, vagy ha ez nem lehetséges a legközelebbi általános rendőrségi feladatok ellátásra létrehozott szervnek."²⁶

Logikusnak találok a fenti szabályozást, bár felvet néhány kérdést. A katonai rendész a tetten ért személyt a helyszínen elfogja és visszatartja, majd átadja a hatóságnak. Erről korábban megállapítottam, hogy mint bármely állampolgár, a katonai rendész – aki nem egy közigazgatási hatóság (rendészeti szerv) közege – is megteheti. Az elfogott személy kísérése – előállításra már – nem ilyen egyszerű.

Rendelkezik-e a katonai rendész járőr ilyen jellegű kiképzéssel? A válasz feltehetően igen.

Biztosít-e a jogszabály jogorvoslatot az állampolgár számára a katonai rendész intézkedésével szemben. A válasz: nem.

A jogállam rendészete – amióta a jog sáncai közé került – egyrészt a felhatalmazáson, másrészt a rendészeti célú fellépés jogszerűségén alapul.

A felhatalmazás – tehát a rendészeti közhatalom forrása – hármas:

- jogi felhatalmazás,
- a közösség közbiztonság iránti igénye,
- szakmai hozzáértés.²⁷

A jogszerűség szintén három pillér alapján írható le:

- a felhatalmazás mindig törvényből származik,
- az alkalmazás korlátait és tilalmait a jog állapítja meg,
- az alkalmazásért a rendvédelmi szerv és annak eljáró tagja felelősséggel tartozik.²⁸

---

²⁶ 24/2005. (VI. 30.) HM rendelet, 568. pont.

²⁷ FINSZTER: i. m. 201-203. o.

²⁸ FINSZTER: i. m. 215. o.

A harmadik gondolat – a jogi felelősség kérdése – szerint nem léphet fel a rendészeti szerv, illetve annak közege oly módon, hogy a felelősségét ne vizsgálhatnánk. Másképp, a hatáskörében fellépő és közhatalmi jogosítványait a törvényes célok érdekében használó rendészeti szerv, illetve annak eljáró tagja – egyfajta jogi kontroll alapján – felelősséggel tartozik tevékenységéért.

E felelősségnek fontos megnyilvánulása az intézkedéssel – a rendészeti célú fellépéssel – szembeni jogorvoslat intézménye. Természetesen egy jogállamban a jogorvoslatához való jog mindenkit megillet.²⁹

Tehát nem lehet jogszerű olyan rendészeti célú fellépés, amellyel szemben a felhatalmazást rögzítő jogszabály nem biztosít jogorvoslati lehetőséget az intézkedés alá vont személy – esetünkben akár katona, akár az állampolgár – számára. Fontosnak tartom tehát, hogy a jogszabály – mind a honvédelemről szóló törvény, mind a Magyar Honvédség szolgálati szabályzatáról szóló rendelet – egészüljön ki egy jogorvoslatot biztosító rendelkezéssel.

A katonai rendész állampolgárt is érintő intézkedése – a korábbiakban említettek szerint – az esetek többségében, a rendőrséggel együttműködve valósulhat meg. A rendészeti tevékenységet, a tényleges intézkedésekkel kapcsolatos együttműködésről – törvényi felhatalmazás alapján – a következő norma gondoskodik: *„helyőrségek és rendészeti alkalmazási körletek közrendjének biztosítása, a katonai fegyelem fenntartása érdekében, közös rendőr-katonai rendész járőrszolgálat ellátása”*³⁰

---

²⁹ Alaptörvény XXVIII. cikk (7.).

³⁰ 29000-129/15/2014. emü, In. ORFK Tájékoztató, 2014/30. szám.

Összegzés

Egy jogállam rendszete a közigazgatási szervezetrendszer részeként működő – törvényben megfogalmazott hatáskörök és hatósági jogkörök alapján eljáró – rendészeti szerveken alapul. Ez természetesen nem zárja ki, hogy szűk körben – akár a kizárólagos szakmai tudás és technikai felkészültség, akár jogszabályban körülírt sajátos helyzet állította követelmények alapján – a jogállam reguláris katonai szerve vagy annak szervezeti egysége, elláson rendészeti tevékenységet.

Álláspontom szerint a Magyar Honvédség nem rendészeti – rendvédelmi – szerv. Ez következik a joganyag elemzéséből. Ebből az is következik, hogy a Magyar Honvédség szervezeti egysége – a Magyar Honvédség Katonai Rendészeti Központja – sem rendészeti szerv.

A korábbiakban külső katonai rendészetként azonosított tevékenység minden elemében megfelel a klasszikus rendészeti tevékenységnek, azzal, hogy végrehajtója nem rendészeti szerv. Azonban a belső katonai rendészetet nem tekinthetjük valódi rendészetnek, azzal együtt, hogy a rendészet örökös funkciója – a közterületi jelenlét – biztosításával, valamint egyes intézkedéseivel, fontos szerepe lehet a közrend védelmében. Az intézkedése azonban nem tekinthető a korábban leírt hatósági intézkedésnek, hiszen nem jön létre közigazgatási jogi jogviszony, valamint hiányzik az intézkedéssel szembeni jogorvoslat lehetősége is.

Mintegy záró gondolatként rögzítem, hogy a katona – akár honvédként valósítja meg az elemzett rendészeti tevékenységeket, akár katonai rendészként intézkedik – együttműködve a rendőrrel, fontos és hasznos tevékenységet végez a közbiztonság, mint államacél, megteremtésében,

valamint az állampolgárok biztonságérzetének javítása érdekében.³¹

---

³¹ Lásd erről bővebben: MAJOR Róbert, TIHANYI Miklós, KOVÁCS Sándor, VAJDA András: A nagyvárosi lakosság szubjektív biztonságérzetének javíthatósága, In. Belügyi Szemle, 2014/5. szám, 98-133. o.

MŰHELY

